

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

לינק לקובץ: [לחץ כאן](#)

תוכנית: משפחה גרעינית
תאריך: 02/04/2017
שעה: 14:09:29
רשת: גלי צה"ל

כותרת: **ד"ר אלישבע שטרית חוקרת יהדות מרוקו**
מהאוניברסיטה הפתוחה ממכון שכטר

אברי גלעד: ועכשיו אבל קודם כל, נדבר על האימא המרוקאית, ג'קי לוי: תמר מור, שיש להזכיר היא הייתה קריינית גלי צה"ל שנים, אברי גלעד: ברור, ג'קי לוי: גל'צניקית עוד בימים הראשונים אברי גלעד: ברור, ג'קי לוי: של תכניתנו המשותפת הקודמת אברי, היא הייתה נכנסת לתת מבזקים, אברי גלעד: והיא הייתה עושה את זה בחן וכשרון יוצאי דופן, ג'קי לוי: כן, אברי גלעד: אחד הקולות הנעימים ברדיו. ג'קי לוי: נכון מאוד. אברי גלעד: עכשיו, אנחנו נדבר עם הד"ר אלישבע שטרית, היא

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

חוקרת יהדות מרוקו מהאוניברסיטה הפתוחה וממכון שכטר למדעי היהדות ואמנית, אימא לשלושה, סבתא לארבעה, שלום אלישבע, מה שלומך?

ד"ר אלישבע שטרית, חוקרת יהדות מרוקו מהאוניברסיטה הפתוחה וממכון שכטר למדעי היהדות ואמנית : וברכה, שלומי טוב.

אברי גלעד : האימא המרוקאית, אני פשוט לא כל כך מכיר את ה... , אני מכיר את היידשע מאמא, מאצלנו, מה זה אימא מרוקאית ככה קווים לדמותה שנדע על מה מדברים.

ד"ר אלישבע שטרית : אימא מרוקאית, היא אימא לכל דבר, כמו כל אימא בעולם, שקודם כל מושג האימהות הוא חשוב לה מאוד מאוד מאוד, ואם חלילה היא לא הצליחה, אישה שלא הצליחה להביא ילדים לעולם, זה טרגדיה מאוד מאוד גדולה, היא מקדישה, או הקדישה נאמר את כל חייה כמעט לילדים, ואחר-כך בהמשך הזמן היא שילבה את העבודה עם הילדים עם הבית וכו', זאת אם האימא עובדת...

ג'קי לוי : כשאת אומרת הילדים, את כוללת בתוך זה את הבעל?

ד"ר אלישבע שטרית : היא גם מגדלת את הבעל, חחחח... כן, ג'קי לוי : כי הרבה פעמים שאני שומע משיחות בצד המרוקאי של המשפחה שלי, שיחות בין נשים, הרבה פעמים הבדיחה המשותפת שלהם זה שהבעל הוא אחד מהילדים.

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

ד"ר אלישבע שטרית : לגמרי, עכשיו, זה דבר נורא משונה, כי על פי התפישה ועל פי הסטראוטיפים והדעות הקדומות, האישה המרוקנית כנועה, היא משנית לבעלה וכו' וכו' ובכל המקומות, כי באמת החברה היהודית במרוקו, הייתה מבחינה ממסדית ומבחינה פורמלית משפחה פטריארכלית, וכשאתה בודק את הדבר כשאתה נכנס לתוך הבתים אתה רואה שזה בדיוק הפוך, ברוב המקרים הנשים הן אלה ששלטו ביד רמה בבית, בילדים וגם בבעל, וזה באמת לגמרי, לגמרי, וזה עובר ממש כחוט השני מלפני מאה שנה עד לימינו אלה.

ג'קי לוי : על איזה שיקולים בדיוק הם שלטו, הרי התקציב של הבית היה בידן?

ד"ר אלישבע שטרית : סליחה?

ג'קי לוי : התקציב של הבית?

ד"ר אלישבע שטרית : התקציב לא היה, קודם כל תלוי איפה, תלוי איפה, תראה במקומות שהגברים, תראה, כדי להיות בעל אוטוריטה, אתה צריך להיות גם אישיות, כן, עם מבנה אישיות שלך היא של להיות השולט בבית וזה שקובע, אז אתה עושה את זה, אבל במקרים ש... זה לא היו כאלה מקרים, והיו הרבה כאלה שהגבר מסיבה כלשהי, לא היה, לא היה לו אופי של להשתלט על בני-הבית, אז גם זה האישה קבעה, גם את התקציב האישה קבעה,

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

אברי גלעד : עכשיו אני מבין ש,

ד"ר אלישבע שטרית : כן,

אברי גלעד : אני מבין שאחד הדברים הייחודיים לאימהות מרוקו שהם היו בלתי משכילות, כלומר אנאלפביתיות, לפחות עד דור קודם, נכון?

ג'קי לוי : עד הקמת "אליאנס", עד שלא צץ "אליאנס", אני חושב ש...

ד"ר אלישבע שטרית : גם, גם אחרי,

ג'קי לוי : נכון? גם אחרי,

ד"ר אלישבע שטרית : גם אחרי, תראה, האליאנס בית הספר הראשון הוקם ב-1862, זאת אומרת בית הספר הראשון בכלל של ה"אליאנס" בעולם, הוקם בתטואן שבמרוקו, שנתיים אחרי הקמת ה"אליאנס" ובכל זאת, ובכל זאת, בתי-הספר התחילו להיפתח בהדרגה ברחבי מרוקו, אבל, אבל למרבה הצער גם בשנות העשרים, גם בשנות השלושים, אפילו בשנות הארבעים של המאה העשרים, לא היה מקום לימוד בגלל מחסור בכיתות, והרבה בנות לא למדו, שלא לדבר שיש מקומות בעיקר בכפרים שהשיאו את הבנות בגיל מאוד צעיר, גיל צעיר, שאני אומרת 12, 13, גג 14, אז הייתה בעיה, אז הנשים לא למדו, אבל זה לא אומר, זה בכלל לא אומר שהנשים היו בורות, או שהן היו חסרות תרבות, או שהיו חסרות ידע, להפך, הנשים היהודיות, היו מבחינה

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

אינטלקטואלית אפילו, כן, פרופ' שטרית, שחקר את הנושא הזה במשך ארבעים שנה, הוא בעיקר מסתמך על טקסטים שבעל-פה, עכשיו הוא מדור לדור, הוא מוכיח שמבחינה קוגניטיבית אין שום הבדל בין אדם שלמד קרוא וכתוב לאדם שלא למד קרוא וכתוב, והנשים אצרו בתוכן אלפי שירים, אלפי שירים של.... במעגל החיים, במעגל המשפחה והן בעזרת השירים והטקסים, העבירו את התרבות מדור לדור, והן שימרו לא רק את הזיכרון המשפחתי, אלא גם את הזיכרון הקהילתי, כך ש....

אברי גלעד : אבל זלזלו בהן,

ד"ר אלישבע שטרית : זלזלו בהן, אני אגיד לך למה, הרבנים, הרבנים שכמו אירופים שידעו קרוא וכתוב, זלזלו בנשים שלא ידעו קרוא וכתוב, מבחינתם מי שלא יודע קרוא וכתוב, הוא שווה פחות, אבל מה שמעניין אותם רבנים שמזלזלים באישה, וקדימה להכי מפונקת שהיא עצלנית, שהיא אוהבת כסף וכו' וכו', כשהם באים להספיד אותה, הבן בא להספיד את אמו, אז היא אישה משכלת, היא אישה חכמה, היא אשה אחרת, זאת אומרת שהכול תלוי בקונטקסט שאתה קורא בנושא הנשים, אבל בהחלט בכתבי הרבנים, התמונה היא לא, היא לא, כשהם מזכירים כבר את האישה או את האימא, תמיד על דרך השלילה....

ג'קי לוי : כל הרבנים, תמיד?

ד"ר אלישבע שטרית : לא תמיד, לא תמיד, תראה, קודם כל יש

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

רבנים בעיקר בתקופה המודרנית, המודרנית אני מדברת על שנות השלושים, הארבעים שמאוד כעסו מהשינוי שהאישה המודרנית עברה, האישה המודרנית היא מפונקת, היא רוצה לקנות מיטות של שן וכו' וכו' וכו', והיא רוצה רק להביע את דעתה, והיא מתערבת בחינוך הבנים, לעומת זאת, הרב מעריך נאמר, או ממליץ על האישה הענייה מהדור הישן, שהיא כנועה לבעלה, שהיא עובדת מחוץ לבית, וגם אם הוא יחטא לה, היא סולחת לו, יעני, אם הוא...

ג'קי לוי : הבנו,

ד"ר אלישבע שטרית : שלוש נקודות, אז הוא יחטא לה, אבל.

אברי גלעד : תגידי, בואי נלך, נעזוב את התקופה המודרנית של שנות הארבעים, של המאה הקודמת ונגיע לתקופה המודרנית של ימינו אלה,

ד"ר אלישבע שטרית : כן,

אברי גלעד : מה מכל הדברים האלה השתרשר לאישה המרוקאית של היום והאם כדי בכלל לדבר, צריך להגיד מיהו בן הזוג, כלומר, האם אישה מרוקאית עם גבר אשכנזי, עדיין מחויבת לכל הסט הקדום ההוא, או שאנחנו מדברים במשפחות שגם הגבר צריך לבוא עם איזושהי ידיעה מוקדמת מה תפקיד האישה, כדי שזה יתקיים?

ד"ר אלישבע שטרית : תשמע, אני לא יכולה לומר לך, מבחינת

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

מחקר, כי אני לא חקרתי את העניין הזה, אבל אני חושבת שכיום העניין הוא מאוד אינדיבידואלי, העניין הוא מאוד מאוד תלוי בחינוך שהאישה קיבלה, בסביבה, במשפחה הגרעינית ובמשפחה המורחבת, אצלנו למשל במשפחה, אני יכולה להגיד לך, שאני קדמת דנא, הנשים הן בעלות המלה האחרונה, וגברים לא עומדים בדרכן אף על פי, אבל אני חייבת לומר את זה, אף על פי שלגבר יש מקום מאוד מאוד מכובד במשפחה. לעולם, גם אני, לעולם לא נעליב את בן הזוג שלנו בנוכחות מישהו, אלה דברים שאני, איך אני אומר, הענקתי וספגתי מסבתי ומאימי, אתה מבין, אלה דברים שהם בתוכנו, אנחנו לא ... את הבעל שלנו, שוב, אני יכולה לדבר מהניסיון האישי, ג'קי לוי : דברים קורים היום, שנניח לא קרו בתקופת הסבתא שלי, למשל, אישה קמה ויוצאת לשליחות או לכנס אקדמי של המקצוע שלה, והיא לא תחזור הביתה בשבוע או השבועיים הבאים, והדבר המדהים הוא שלמרות שהיא כבר דוקטורית, או מנהלת של חברה גדולה, היא כן הופכת להיות סבתא שלי מהבחינה הזאת של להכין המון המון פלסטיקים, ולדחוף אותם למקפא.

ד"ר אלישבע שטרית : לגמרי, לגמרי,

ג'קי לוי : תסבירי לי את זה,

ד"ר אלישבע שטרית : לגמרי, לפני שיוצאים, אני רוב המחקר שלי

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

נעשה מדברים של חוץ לארץ, כן, ואני סיפרתי לתחקירנית שאני הלכתי למלך מרוקו, הוזמנתי ל... הייתי האישה היחידה שהוזמנתי לאיזשהו,

ג'קי לוי : אברי, אברי, אתה ציפית שיהיה לנו פה אייטם ד"ר אלישבע שטרית : זה היה ברבת, ואני לפני שיצאתי, שבוע ימים ישבתי והכנתי את האוכל, לא חשוב שהם אחר-כך הם לא נוגעים בזה ואוכלים בחוץ, אבל אני מרגישה את החובה, אני לעצמי, אף אחד לא מחייב אותי, זה העניין.

אברי גלעד : וזאת תכונה מרוקאית ספציפית, או שזאת, ד"ר אלישבע שטרית : אני לא יודעת, תשמע, אני לא יודעת אם זאת תכונה מרוקאית, אני אגיד לך, אולי עכשיו אני נזכרת בעוד משהו, הבת שלי עבדה בקניון, אתה יודע בעניין של העופות המטוגנים, אני לא זוכרת אפילו איך קוראים לזה, אברי גלעד : פנטסטיק פרייז',

ד"ר אלישבע שטרית : היא רואה תלמידים, אנחנו אף פעם לא אכלנו המבורגר בחוץ, את הציקן פריז הזה בחוץ, אז אמרו לה, "אה, בטח כי את מרוקאית, כי אימא שלך מרוקאית" במלים האלה, וזה אף פעם לא ירד לי, האסימון לא ירד לי. אבל באמת אצלי הילדים אוכלים בבית, כל יום אכלו בבית, תמיד כך שזה לא, אלה דברים שראיתי בבית, ואני ממשיכה אותם, ואני מניחה שגם הילדים שלי ימשיכו אחריי, למרות שהם כבר, אתה יודע, זה

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

קצת שונה.

אברי גלעד : וכשהם מתחתנים עם אשכנזים או עדות אחרות?
ד"ר אלישבע שטרית : אני לא יודעת, אני לא יודעת, תראה אחי
נשוי לאשכנזייה, אני לא חושבת שהוא מתנהג שונה אם הוא היה
מתחתן עם בחורה מרוקאית, אני לא חושבת. אתה מבין, אלה
דברים שאתה, זה כל כך, אני חושבת שכל, כל האבחנה הזו בין
אשכנזי ללא אשכנזי היא באיזשהו מקום די מופרכת, זה תלוי
באדם, זה תלוי באופי שלו, זה תלוי בסביבה שלו, זה תלוי בחינוך
שהוא קיבל, בערכים שהוא קיבל כך שאני לא, לא חושבת שיש
הבדלים,

אברי גלעד : או.קיי,

ד"ר אלישבע שטרית : תראה, לפני שבוע ראיתי, או שבועיים
ראיתי את "יומן חוף ברייטון" של ניל סיימון, מה אני אגיד לך,
ראיתי שם את האימא, אמרתי תשים עליה מטפחת ראש, וזו
בדיוק האימא המרוקאית, בכל מכל כל.
אברי גלעד : אז בסוף בסוף, מכל השיחה הזו, יוצא שאין אימא
מרוקאית.

ד"ר אלישבע שטרית : אני חושבת שאימא מרוקאית, תראה הם
רוצים אימא מרוקאית, תהיה אימא מרוקאית, אבל היא אימא כמו
כל האימהות האחרות, כך אני חושבת.

אברי גלעד : יפה, ד"ר אלישבע שטרית, תודה רבה לך, חוקרת

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 98-96, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

יהדות מרוקו.

ד"ר אלישבע שטרית : תודה רבה לכם ואף אומר לכם שזה נאמר
במסגרת הכנס שמכון שכטר קיים יחד עם מכון בן צבי בירושלים,
לפני שבועיים

אברי גלעד : יפה.

ג'קי לוי : תודה,

ג'קי לוי : תודה לך.

ד"ר אלישבע שטרית : או.קיי, תודה גם לכם.

אברי גלעד : יפה,

ד"ר אלישבע שטרית : ביי.

ג'קי לוי : אתה רואה, קיבלנו, אתה היית מאמין אייטם על יהדות
מרוקו ושלא נזכיר את המלך.

אברי גלעד : חחחח...

ג'קי לוי : אז גם המלך נכנס, בסוף.